

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Thesavrvs Sacrorvm Ritvvm, Sev Commentaria In Rvbricas Missalis, Et Breviarii Romani.

In quibus origo cuiusque Ritus, causae historicae, vel mysticae, ex
maiorum ingenio, Theoria, Praxis, obligatio, & exquisitus vsus, additis
opportune Decretis omnibus S. Rituum Congreg. quàm breuissimè
explicantur.

Gavanti, Bartolommeo

Venetiis, 1647

De Natali Domini. 5.

urn:nbn:de:hbz:466:1-9521

factum est. Humiliato namque Deo, & nos usque ad terram profundius solito humiliari decet. quod & additum est in postrema Martyrologij recognitione.

§ Ad Nonam inclusivè desinit Aduentus, & cessat Vers. *Angelus Domini, &c.*

De Natali Domini. Cap. V.

1 **L**ectiones Isaie hac nocte leguntur sine titulo; ea fortè ratione, qua Hugo docet *lib. 2. cap. 3.* Capitula legi sine titulo, quando scitur Auctor; & Isaías in toto Aduentu lectus est, ita ut pateat eius nomen. Dicerem cum P. Ruiz, iam non per Prophetas, sed in Filio Deum loqui.

2 Responsoría videntur vagari; sed ait Amalar. *de Ord. Antiph. cap. 15.* quem sequitur Gemma *lib. 3. cap. 9.* esse Xenia, quæ deferuntur partim Puero nato, partim Deiparæ. In primo verò Responso-rio additur, *Gloria Patri*, in gratiarum actionem de tanto beneficio, Gemma *cap. 7.*

3 In tertio Nocturno multiplicatur, *Alleluia*, ad Antiphonas; quia, ut aliàs diximus, tertium Nocturnum significat tempus gratiæ post legem; in quo significari debet lætitiæ per Christum natum nobis communicata, Amalar. *lib. 4. cap. 31.*

4 Diuiditur Matutinum à Laudibus, & inter vtrumque cantatur Missa, ex Micr. *cap. 34.* & Gemma *lib. 3. cap. 10. lib. 4. cap. 117.* qui ritus videretur habuisse ortum post Ordin. Rom. in quo prima Missa celebratur, expletis Vigilijs, idest, Nocturnis, & Matutinis, idest, Laudibus (hoc enim nomine vocabatur Laudes) nisi dicamus fuisse peculiarem hunc ritum Cappellæ Pontificiæ, quæ eadem nocte tres Ecclesias, S. Mariæ Maioris, S. Anastasiæ, & S. Petri visitabat, & Missas solemnes celebrabat. quidquid sit, cum Laudes pertineant ad diem potiùs, quàm ad noctem, & prima Missa sit noctis, non diei, congruè præscriptum est, ut ea canteretur ante Laudes, & post Hymnum, *Te Deum*, Gemma *d. cap. 117.* Dixi; Canteretur, contra eos, qui volunt posse dici Missam pri-

mam separatim ab officio, & alijs Missis, de nocte, in Oratorijs, & locis priuatis ex quadam deuotione, quæ mihi non probatur, cum ea dicatur in ordine ad Officium noctis inter Matutinum, & laudes cantandas. Vide in 1. Tom. quæ diximus de tribus Missis *par. 4. tit. 3. num. 3. 4. 6.*

§ Laudes sequuntur Missam primam de aeterna generatione, quæ prius extitit ante omnem creaturam, quæ Deum laudare potuerit, Duran. *lib. 6. cap. 13.* & in prima Antiphona quasi choream ducimus, ijs verbis: *Quem vidistis Pastores, &c.* Duran. *ibidem*, quam Antiphonam non videtur nouisse Amalarius, qui *de Ord. Antiph. cap. 15.* incipit ab ea, *Genuit puerpera Regem.*

6 Prima summo mane dicta, cantatur altera Missa. Antiquiores aliqui ante Primam immèdiatè post Laudes cantabant secundam Missam, ex Gemma *lib. 3. cap. 11.* at S. Antoninus *3. par. Summ. tit. 13. cap. 6. §. 4.* cum Palud. *in 4. dist. 13. quest. 2. art. 2. concl. 2.* refert de generali consuetudine, Missam secundam ante Primam Horam Canonicam celebrari solitam; nisi eos explicemus cum Francol. *de temp. hor. can. 1. par. cap. 16. num. 6.* non loqui de ritu Ecclesiarum Urbis. Addit ibidem Francol. ideo Primam ante horam consuetam speciali lege recitari, ut Missa secunda in Aurora cantari queat. Neque enim debet vnumquam Missa cantari sine præparatione Chori ad illam per aliquam Horam Canonicam, ut *ibidem* auctor idem fuse probat, & exemplis confirmat. Neque dicas, sufficere Laudes ante Missam secundam; rùm quia non debent diuidi à Nocturnis, nisi quantum Missa prima occupat temporis; quod intercedit, cum sint vnica Hora, ut notat Nauar. *de Orat. cap. 3. num. 28.* rùm quia à Laudibus ad auroram, in qua secunda Missa cantatur, multum adhuc superest temporis, ut nequeat congruenter sequi secunda Missa. Post Tertiam Horam Missa tertia conuenit cantari, ut in Festis. Nihil est præterea in officio notandum, nisi quòd Antiphonæ in secundis Vesperis, *Tecum principium*, sunt priuilegia-

ca, vt numquam omittantur infra Octauam; & de his est mentio apud Amalar. *de Ordin. Antiphon. cap. 16.* Vt nimirum fiat de Octaua Natiu. præter morè aliarum Octauarum de Sanctis, & non per solam commemorationem de eadem; & eo magis, quia intra eandem Octauam admittuntur quotidie Festa SS. quæ ab Octauis Epiphaniæ, Pascatis, Pentecostis, & Corporis Christi vel omninò excluduntur, vel parè in ijs admittuntur.

De Festis infra Octauam Natiuitatis Domini. Cap. VI.

1 Cuius classis erit S. Stephani Festum? Andreas Castaldus in *Ceremon. Cler. Reg. lib. 3. cap. 5. num. 1.* innuit esse primæ classis, Mihi placet, vt dicatur secundæ Classis; tum quia sequens Festum S. Ioan. non est, nisi secundæ classis, vt aliorum Apostolorum; tum quia Stephanus, & Laurentius in martyrio, officio, Octaua, sepulchro sunt pares; concordant in tertia Antiphona ad Laudes, & in Oratione duplici, altera in Festo, altera in die Octaua, ex quibus sequitur, quòd hæc Sanctorum Festa cederent occurrenti Festo primæ Classis. Habent priuilegium non commune alijs Festis 2. Classis, quod de die infra Octauam eorum fit commemoratio in Festis eorumdem, vt habetur in Breuiario.

2 Antiphonæ Festi huius, & duorum sequentium sunt Gallicæ, ex Radulph. *propof. 12.* & Lectiones primi Nocturni de Sancto Stephano habentur etiam in Ord. Romano. Reliquum officium tribuitur Alcuino ab Auctore Ligni Vitæ *lib. 5.* & à Schultingio. officium S. Ioan. à S. Gregorio compositum asserit Schultingius. Duplicia sunt hæc duo Festa, apud Dur. *lib. 7.* Orationes Missarum habentur in Sacrament. Greg. *Introitus &c.* in Antiphonario eiusdem: vbi & Festi sequentis Missa.

3 In Festo SS. Innocentium non dicitur, *Te Deum*, quod lætitiâ sonat, quia descenderunt in Limbum, ait Microl. *c. 36.* sed non placet, quia Ioan. Baptista item

descendit in Limbum, in cuius tamen Decollatione dicitur, *Te Deum*: potius ob lacrymas Matrum, ait Amalar. *lib. 1. cap. 41.* In Dominica vero, & in die Octaua dicitur; quia in Dominica lætitiâ Resurrectionis Domini excellit super omnem lacrymam; & dies Octaua beatitudinem significat, vt alibi diximus.

4 Tertium hoc Festum puto item esse secundæ classis, cui datur Octaua; & de his Octauis Amalar. *lib. 4. cap. 37.* meminit; immò verò in Oct. Innocent. S. August. duos habuit sermones, vt scribit Possidius officium erat Semiduplex. Duran. *suprà* Pius V. decreuit fieri Duplex. Officium à S. Gregorio, ait Schultingius.

5 Quid agendum, quando Festum ex tribus prædictis erit Patronus loci, seu Titulus Ecclesiæ? Respondeo, in secundis Vesperis Natiuitatis, etiam in Ecclesia propria Sancti Stephani, idem fieri, quod in vniuersali Ecclesia; quia in pari prima classe maius est Festum Christi, quàm Stephani, & ideo habet integras Vesperas utrasque.

6 Inter eadem verò Festa seruetur Rubricæ generales, vt Vesperæ primæ, & secundæ sint de digniori Festo, id est, primæ Classis, & Patroni, seu Titularis, cum commemor. minis digni, & item de Octaua Natiuitatis, cuius etiam Antiphonæ ad Vesperas semper recitantur, vt serui cedant Domino medietatem Vesperarum, qui venit Vergente mundi Vespere pro salute nostra. Ad Laudes verò non fit commemoratio de die infra Octauam aliam, excepta Natiuitatis Octaua, de qua fit semper commemoratio, vt in Rubr. generalibus, & nos *suprà, Sect. 3.*

7 Si Titulus Ecclesiæ (non Altaris maioris) fuerit Innocentium, erit consequenter primæ Classis, & eo casu non negarem posse dici, *Te Deum*, in officio, & concederem rubeum colorem cum suis consequentijs in Missa: quia, si hæc conceduntur ratione Dominicæ, in qua non est dolendum; cur dolemus in Festo Titularis Ecclesiæ solemnè? eo prorsus modo, quo cõceditur in Missa, *Credo*, S. Ioan. ni Baptistæ, si in Dominica venerit, & quan-